

Sygn. akt I UK 111/19

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania T. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 października 2018 r., sygn. akt III AUa (...)

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek ubezpieczonego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., w sprawie z odwołania T. M., wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 października 2018 r., w wyniku którego podtrzymano rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w G. z dnia 14 lutego 2018 r. przyznające odwołującemu się prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

W podstawie kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego - art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 53), przez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu, że do ustalenia okresu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach lub szczególnym

charakterze należy doliczyć okres odbywania przez niego zasadniczej służby wojskowej od 9 stycznia 1981 r. do 16 grudnia 1982 r.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p. z uwagi na jej oczywistą zasadność wynikającą z oczywistego naruszenia przepisów wskazanych w podstawie kasacyjnej oraz ze względu na istotne zagadnienia prawne i potrzebę wykładni przepisów prawa polegające na konieczności wyjaśnienia, czy art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust 1 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu zmienionym z dniem 1 stycznia 1975 r., jest podstawą do zaliczenia okresu odbywania służby wojskowej, po zmianie przepisu art. 108 tej ustawy, do okresu pracy w warunkach szczególnych, mając na uwadze, iż pełniąc zasadniczą służbę wojskową żołnierz nie nabywał żadnego (choćby częściowego) uprawnienia do emerytury w szczególnych warunkach z tego tytułu, bowiem służba żołnierzy niezawodowych nigdy nie była pracą.

Skarżący podkreślił, że Sąd Najwyższy w uchwale II UZP 6/13 powołał się na okoliczność, że prawo do zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej oparte jest na art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i opartym na tej ustawie rozporządzeniu wykonawczym z 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin. Przepisy te jednak straciły moc w dniu 31 sierpnia 1979 r., a więc nie mogły mieć zastosowania do służby wojskowej ubezpieczonego odbywanej po tej dacie.

Ubezpieczony, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej organu rentowego i zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne

(pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Przedstawienie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sprecyzowaniu poważnych, abstrakcyjnie ujętych wątpliwości jurystycznych co do określonego przepisu lub zespołu przepisów potwierdzających, że nie podlegają one jednoznacznej wykładni. Z kolei przesłanka określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. występuje wtedy, gdy wskazany przez skarżącego przepis prawa nie doczekał się wykładni Sądu Najwyższego, mimo że jego interpretacja budzi poważne wątpliwości w kwestiach doniosłych dla praktyki lub wtedy, gdy jest on niejednolicie stosowany przez sądy w identycznych lub podobnych stanach faktycznych. Natomiast odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego - wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Skarżący z jednej strony powołał się na oczywiste naruszenie art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez zaliczenie ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu służby wojskowej odbytej od 9 stycznia 1981 r. do 16 grudnia 1982 r., z drugiej zaś wskazał na problem prawny z kwalifikacją tego

okresu. Zatem przedstawił wzajemnie wykluczające się przesłanki przedsądu. Nie budzi bowiem wątpliwości, że skoro u podstaw skargi leży problem prawny na tle określonych przepisów prawa, ujęty w istotnym zagadnieniu prawnym albo potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, to skarga nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, z uwagi na widoczne *prima facie* naruszenie tych przepisów.

Niezależnie od tego, kwestia prawna podniesiona przez skarżącego była już przedmiotem oceny Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy podkreśla, że zasadniczą rolę w wyjaśnianiu tego problemu należy przypisać uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., III UZP 6/13 (OSNP 2014 nr 3, poz. 42), w której stwierdzono, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym - art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W oparciu o argumentację juremetyczną zawartą w uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy przyjmuje, że czas odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie obowiązywania kolejno art. 108 ust. 1, art. 120 ust. 1, art. 125 ust. 1 i ponownie art. 120 ust. 1 ustawy z 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 827) zalicza się - przy spełnieniu określonych w tejże ustawie warunków - do stażu pracy górniczej uprawniającej do emerytury górniczej z mocy art. 50a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, bowiem na ich podstawie okres służby wojskowej traktuje się tak samo jak wykonywanie w tym czasie pracy przez pracownika. Jeżeli pracownik wrócił do zakładu pracy, jego zatrudnienie przed służbą wojskową, okres służby wojskowej i okres pracy po służbie wojskowej traktowano tak, jakby to był nieprzerwany okres zatrudnienia w tym samym zakładzie pracy. Przepisy te nadawały żołnierzom zasadniczej lub okresowej służby wojskowej szczególne uprawnienia, nakazując wliczenie czasu

odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym żołnierz podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających nie tylko z Kodeksu pracy (a zatem prawnopracowniczych), ale także z przepisów szczególnych. Z uregulowania tego wynikała zatem czytelna i językowo jednoznaczna zasada, że pracownikowi, który we wskazanym terminie po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Powołane przepisy statuowały zatem fikcję prawną, odnoszącą się do wszelkich (tak z zakresu prawa pracy, jak i zabezpieczenia społecznego - *lege non distinguente nec nostrum est distinguere*) przepisów szczególnych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 sierpnia 2016 r., I UK 283/15, LEX nr 2148646; z dnia 18 kwietnia 2018 r., III UK 57/17, LEX nr 2497579 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., III UZP 9/16, OSNP 2017 nr 2 poz. 20).

W konsekwencji nie można uznać, że przedstawiony przez skarżącego problem prawny uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skoro Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a skarżący nie tylko nie przedstawił żadnych okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPIUS - wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578), ale w ogóle nie zauważył tych orzeczeń.

Przywołane orzecznictwo nie potwierdza tezy, że na podstawie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 16 października 2013 r., II UZP 6/13, można ustalić, że datą graniczną zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach jest data 31 sierpnia 1979 r. Wręcz przeciwnie, te same argumenty, które legły u podstaw takiej kwalifikacji okresu służby wojskowej na podstawie art. 108 ust. 1 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, uzasadniają identyczne stanowisko co

do kwalifikacji służby wojskowej odbywanej w okresie obowiązywania art. 120 ust. 1, art. 125 ust. 1 i ponownie art. 120 ust. 1 tej ustawy. Z tej przyczyny skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona.

Uwzględniając powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

Sąd Najwyższy badając dopuszczalność skargi, wydał postanowienie o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania i nie orzekł o kosztach należnych pełnomocnikowi. Podkreślenia wymaga, że postępowanie kasacyjne składa się z dwóch etapów. Pierwszy to czynności związane z rozstrzygnięciem, czy istnieją podstawy do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Drugi to orzeczenie merytoryczne w sprawie (kasatoryjne albo reformatoryjne). Z tego względu w razie złożenia odpowiedzi na skargę kasacyjną powinna ona uwzględniać oba etapy procedowania. Oznacza to obowiązek wyodrębnienia argumentacji związanej z brakiem podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zawarcia w nim stosownego żądania zwrotu kosztów postępowania. Pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o przyznanie kosztów procesu w razie oddalenia skargi kasacyjnej, a do tego etapu postępowania nie doszło. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14 (OSNC 2015 nr 7-8, poz. 91) stwierdzono, że koszty odpowiedzi na skargę kasacyjną, w której nie wskazano argumentów dotyczących przyczyn kasacyjnych (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), uzasadniających odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie mogą być uznane - w razie odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania - za koszty celowej obrony w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c.